

Metai XIV.

1903.

Num. 10.

# ŪKININKAS

tautiškai-politiškas žmonių laikraštis  
išeina kas mėnuo vieną kartą.

## Turinys:

Nauji valdžios monai p. *Ūkininkas-Bekampis*.

Kunigo naudą velniai gauda p. *Žemaitė*.

Žinios: Iš Lietuvos.

Atsakymai.

Nuo Redakcijos.

Apgarsinimai.

Prekė 15 kap.

Adresas: M. Saunus, Tilsit, Ostpreussen,  
Fabrikstrasse No. 27.

## „Ūkininko“<sup>2</sup> pardavinėjimas.

### Parsisiųzdinamoji metų prekė:

|                                                |             |
|------------------------------------------------|-------------|
| Prūsiose (Vokietijoje) ir Austrijoje . . . . . | 2 marki.    |
| Anglijoje . . . . .                            | 3 šilingai. |
| Amerikoje . . . . .                            | 75 centai.  |
| Lietuvoje (Maskolijoje) kuvertuose . . . . .   | 3 rubliai.  |

---

### Apgarsinimai.

# ŪKININKO KALENDORIUS

**1904 metams**

jau pasirodė ir galima gauti jį **Tilžėje**  
pas

**M. Saunus**

**Fabrikstrasse 27.**

**Ūkininko Kalendorius** paduoda daug naudingų ūkininkams ir kiekvienam Lietuvos gyventojui žinių ir nieko nerašo priešingo nė valdžiai, nė tikėjimui. Jame atrasite surašytas visas šventes, prekymečias, teipgi — paaikškinimus apie kalendorių, orą, apie ūkį, arba gaspadorystę, pirklystę, rasite pamokinių, kur pasidėti pinigų, apie paleidimą nuo karūmenės, atrasite dainelių, papasakojimų ir šėip visokių kitų naudingų žinių. Nuo knygnešių reikalaudami jo, reikalaukite **Ūkininko Kalendoriaus** — toks jo vardas.

# ŪKININKAS

tautiškai-politiškas žmonių laikraštis

išeina kas mėnuo vieną kartą.

*Vardan tautos labo, tiesos ir laisvės!*

---

## Nauji valdžios monai.

Kauno, Vilniaus ir Gardino gubernijose žadama įvesti nuo 1 gruodžio š. m. naują valdžios tvarką, paties caro šią vasarą 8 birželio palieptą. Tai bus *žemininkų viršininkai* (rusiškai: žemskije načalniki).

Pačioj Maskolijoj žemininkų viršininkai jau tapo įvesti 1889 metais, kuomet buvo ir tam tikri jiems įstatymai patvirtinti. Mūsų krašte vienok, paminėtose gubernijose, kame ypatingais įstatymais viskas valdoma, žemininkų viršininkai bus įvesti pagal kitus, ypatingus šią vasarą patvirtintus idėm mūsų kraštui įstatymus.

Skaitau per reikalinga nors trumpai ir apskritai supažindinti „Ūkininko“ skaitytojus iš kalno apie naują įvedamą minėtose gubernijose tvarką, kad ši naujiena neužkluptų nejučiomis ir kad šiek-tiek galėtų kiekvienas nuspręsti apie šitos įvedamos pas mus tvarkos vertybę.

Įvedant žemininkų viršininkus bus panaikinti *taikos teistojai* (miravo sūdžios) ir *taikos tarpininkai* (miravo posrednikai).

Jų vietoj bus įvesti **dvejos rūšies teismai**. Pirmosios rūšies teismai (sūdai) rūpisis vien tik teismų reikalais, ir jie bus po apygardos teismų (okružnų sūdų) priežiūra; tokiais teismais bus: 1) *miesto teistojai* (miesto sūdžios), 2) *garbingieji taikos teistojai* (rusiškai: počiotnyje mirovyje sudji) ir 3) *pavietiniai apygardos teismo sąnariai* (rusiškai: ujezdnyje člėny okružnago suda).

Miesto teistojų bus iš viso trijose gubernijose 39: Kauno gub. — 18, Vilniaus gub. — 7 ir Gardino gubernijoje — 14.

Pavietinių apygardos teismo sąnarių visiems 23-ims Vilniaus, Kauno ir Gardino gub. pavietams paskirta iš viso 27 (Vilniaus, Kauno, Bielostoko ir Brasto pavietuose bus po du).

Viename tik Vilniaus mieste dėlei tam tikro miesto valdybos (dumos) prašymo pasilieka dar po senovės ir taikos teistojai.

Antrosios rūšies teismai rūpėsis kartu ir teismų ir administracijos\*) reikalais ir priklausys nuo vidaus dalykų ministro, pasilikdami po gubernatoriaus ar generalgubernatoriaus priežiūrą; tokiais teismais bus: 1) *žemininkų viršininkai*, 2) *pavietiniai savažiavimai* ir 3) *gubernijos susirinkimai*.

Žemininkų viršininkų visose trijose gubernijose bus įvesta iš viso 152: Kauno gubernijoje — 50, Vilniaus gub. — 52 ir Gardino gub. — 50. Taigi tose gubernijose bus padaryta 152 žemininkų viršininkų apskrėčiu, kame turės būti po vieną tokį viršininką.

Interesingiausia, suprantama, mums žinoti, kas tai bus toks žemininkų viršininkas ir ką jis darys, nes jis arčiausiai bus prie mūsų, su mumis nuolat turės jis reikalus ir su juo, žinoma, reikės noroms-nenoroms dažnai susitikti.

Pirmiausia, žemininkų viršininkas turi susirasti sau gyvenimo vietą ne kitur, kaip tik savo apskrityj; priimdinėti prašymus ir teisti (sūdyti) bylas pagal tam tikrą tvarką jis gali ar savo gyvenamoj vietoj, ar kokioj kitoj savo apskrėčio vietoj, apie ką iš anksto turi pranešti, kame ir kuomet kokios bylos bus perkratinėjamos. Žemininkų viršininkas veda savo apskrėčio pinigų apyskaitas, o savo darbų apyskaitas išduoda pavietiniam savažiavimui.

Teismų reikalai, pavedami žemininkų viršininkui, yra beveik tie-pat, kuriuos atlikdavo taikos teistojas, išėmus tik kai-kuriuos reikalus, kuriuos pildys dabar pavietiniai apygardos teismo sąnariai.

Žemininkų viršininkas yra valščių teismų užveizdėtoju; jis gali atmainyti valščiaus teismų nusprendimus išplakti ką-nors

\*) Administracijos reikalus pildo gubernatoriai, pavieto viršininkai (ispravnikai), uriaudnikai ir k. p.

rykštėmis; visos skundos ant valščiaus teismų nusprendimų eina per žemininkų viršininko rankas ir po jo priežiūra į pavietinį suvažiavimą.

Administracijos reikaluose žemininkų viršininkas atlieka visas buvusio taikos tarpininko (miravo posredniko) pareigas; jis žiūri valščiaus reikalų, daro jų revizijas; nésant pavieto viršininko (ispravniko) ar pristovo atlieka jis jų pareigas. Žemininkų viršininkas peržiūri skundas ant valščiaus viršininkų (staršinos, storastos ir k.), atstato nuo vietos valščiaus raštininką, peržiūri visus valščiaus nutarimus ir radęs, kad jie su tiesomis nesutinka, paduoda juos pavietinio suvažiavimo peržiūrėjimui; atlieka jis visus nutarimus administracijos reikaluose, padarytus pavietinio suvažiavimo arba gubernijos susirinkimo. Žemininkų viršininkai gali teipgi be jokio teismo areštuoti pavestus jam ūkininkus ir laikyti šaltojoj iki 3 dienų, o valščiaus viršininkus net iki 7 dienų.

Apliuoti ant žemininkų viršininkų ir miesto teistojų galima į *pavietinį suvažiavimą*.

Tame suvažiavime pirmsédžiu yra pavietinis bajorų vadas, jam nésant — pavietinis apygardos teismo sąnarys. Pavietinio suvažiavimo sąnariais yra žemininkų viršininkai ir miestų teistojai. Pavietiniame suvažiavime esti teipgi ir prokuroras, kurs žiūri, kad nebūtų tiesų įstatymai laužomi. Pavietiniai suvažiavimai atlieka administracijos reikaluose tą-pat, ką atlikdavo taikos tarpininkų suvažiavimai.

Kasacijas teismų reikaluose galima paduoti *gubernijos susirinkimui*, kame pirmsédžiu yra gubernatorius. To susirinkimo sąnariais yra gubernatoriaus pagalbininkas, apygardos teismo prokuroras ir du būtinu dar sąnariu, kuriuodu paskiria gubernatorius, o augštesnė valdžia patvirtina. Bylai čia pasibaigus jieskoti teisybės Senate jau nebegalima. Gubernijos susirinkimas prižiūri administracijos reikaluose žemininkų viršininkus ir pavietinius suvažiavimus.

Tokia maž-daug nauja tvarka įvyks pas mus Kauno, Vilniaus ir Gardino gubernijose įvedus žemininkų viršininkus. Kaip virs šitai permainai įvykus — geriausiai parodys ateitis. Viena tik iš tikrų galima iš anksto atspėti, kad nieko geresnio mums šita paviršutinė permaina nesuteiks. O kad gali būti ir

prasčiaus, tai rodos aišku. Ligšiol teismo reikalai buvo pavesti ir atliekami bent žmonių, baigusių tam tikrą mokslą. Dabar teismo ir administracijos reikalai tapo sulieti vienan vietan, ir teismo reikalai bus atliekami taip, kaip panorės pati valdžia, kuri galės, jeigu jai bus tai reikalinga, neteisų išteisinti ir nekaltą apkaltinti. Dabar labiau dar negu pirma bus apsunkinta rasti teisybę.

Visi valščiaus reikalai bus pavesti dabar žemininkų viršininko priežiūrai, kuri skiria ir atstato pas mus generalgubernatorių. Žemininkų viršininku galės būti pas mus žmogus ir visai nebaigęs jokios mokyklos, bet toks, kuris patiks generalgubernatoriui.

Ir žemininkų viršininkais bus pas mus ne vietiniai žmonės, kurie pažintų vietinį gyvenimą, bet žmonės atsibrovę iš svetur, svetimi, nepažįstą nė pavestų jiems žmonių, nė jų kalbos, žmonės, kuriems nerūpės žmonių gerovė, kurie darys tik tai, kas jiems valdžios, policijos bus įsakyta.

Policijai sunku bėra suvaldyti žmones, kurie kęždami neteisybes pradeda kilti reikalaudami savo tiesų, taigi dabar ji, ta pati policija, pasiima į savo rankas ir teismą. Šiteip ji sprendžia būsią jai lengviau ir parankiau valdyti žmones.

Pačioj Maskolijoje, kur žemininkų viršininkai ir žmoniškiaus kiek yra įtaisyti, žmonės jau nemaža prisikentėjo nuo jų. Ir cenzūros net leidžiamuose maskolių laikraščiuose nemaža galima surasti skundų ir pasiguodimų ant žemininkų viršininkų, kurie eidami išvien su visa maskolių činovnikų gauja nieko nesibijo, elgiasi paprastai paskirtuose sau apskričiuose kuo-biauriausiai.

Ne kitaip, reikia spėti, bus ir pas mus. Gal bent tuokart mes aiškiaus suprasime, kad šita svetima ir bauriausia valdžia, su savo dabartiniais žandarais, viršininkais, gubernatoriais ir caru, ar vienaip ar kitaip ji versis, ar vienaip ar kitaip ji monys mus, yra neteisinga, netikusi.

Šitai valdžiai karts nuo karto prireikia, kad galėtų labiau žmones apmonyti, apkvailinti, kitais rūbais prisidengti.

Tą daro ji su mumis ir dabar. Ir šita įvedama pas mus nauja tosios valdžios tvarka yra tik nauji spendžiami mums žabangai, nauji jos monai — ne kas kita.

Mēs tai privalome gerai sau į galvą įsidėti.

*Ukininkas-Bekampis.*

## Kunigo naudą velniai gaudo.

Vėjas ūžia, šniokščia, palangėmis kaukia, medžius linguoja, paskutinius lapus nuo šakų drasko, nubirusius ant žemės šnabzdina ir nešioja. Oras pilkas, debesuotas, rūku aptrauktas, o lytus kažikur augštai pasikabinęs kenčia nekritęs ant žemės.

Apie medinę Galvydiškės bažnytėlę visi medžiai pliki — permatomi. Žemė ant šventoriaus storai prikreikta geltonų, sausų lapų. Vėjas dumia, net bažnyčios langai birba, o kryželiai ant stogo net svyruoja drebėdami. Bažnyčios duris užrakintos. Kertelėje prie zokrastijos užvėjyje juoda davatka klūpi, ilgiausi rožančių barškindama, karts nuo karto dūsaudama mušasi į krūtinę.

Kitie-dvi davatki ar špitolninki bobeli patvoriais šnibzdasi, karts nuo karto pasistiepdami per tvorą, klebonijos linkui stebisi.

Subildėjo brika, sušvilpė vežikas ir įvažiavo į klebonijos kiemą gerais arkliais prastas vežimas; viename gale juodas sėdėjo, antrame pilku apsisiautęs bernas vadžias tūrėjo. Sukirto arkliams, tie-gi išsitiesę garuodami, zovada, palėkė po prieduriu. Juodasis iššokęs iš vežimo tarpduryje prapuolė. Bernas žingsniais važiavo į šalį.

— Trečią jau šiandien daktarą parlakino — šnibždėjosi bobelės ant šventoriaus.

— Nė penki nėko padarys, jeigu žadėtoji valanda prisieina . . .

— Kad yra iš ko; pinigėlių turi susipylęs, vis meilas meilija, o kaip Dievas duos, teip ir bus.

— Nė pinigėliais nuo smerčio neišsipirks . . .

— Žiūrėk, Onelė dienas-naktis prie bažnyčios meldžiasi, kad Dievas dar iškeltų tėvelį.

— Užtruktų ir jai melžiamoji karvelė, kad numirtų . . .

— Palūkėk, kol užtruks: vakar vakare parsivilko didžiausią ryšį linų, neverptų ir suverptų, akis slysta — kaip šilkai, kaip šilkai!

— Bene jai tie linai? Gaspadinė mėtosi kur beįmano: žiūrėk, kiek audeklų ritinių yra prikamšyta ant špitolės viškų . . Jonienė, Onelė velka ir velka, kaip tik susirgo.

— Pone Dieve, duok Dvasią šventą, jei bėra vietos. Antrą pusę vertus, kad pati nepasirūpīs, nėks nepakiš...

— Į visas puses mėtosi, ne gana špitolėj, bet, sako, pas Želmonienę vėlek ryšiais išgrūdo: skoterčių, skotertikių — kaip ledo...

— Mat, nežiūri nė kur mėtyti, kad teip žydelka paskui užsigintų... ar neverčiau su kataliku, bent mažesnis ir griekas, kaip su netikėliu užsidėti...

Atėjo prie šulnės mergaitė su nėšiais; bobos viena kitai rodo.

— Antai, Onelė atėjo vandens, eime pasiklausti, kaip mūsų poneliui?

— Onele! — šaukė prieidamos — kaip jūsų ponas, ar negeriau?

— Iš-kur ten bus geriau? — sako: daktarai jau atsako, tik dėl viso ko dar į aptieką rašo...

— Kam to rašto? juk ir aptiekorius čia yra.

— Visi kaip varnai apstoję laukia... visur perpilna... giminės prilėkė... Daktarų gyva pekla... o mums to darbo: virti ir kepti ir biesas žino ko...

— Visi tos naudelės meilija... ir jūs nesnauskite... žiūrėk, gospadinė mėtosi ir mėtosi: paskui po pietų nebejieškok šaukšte...

— Viena brenda į peklą, dar ir kitą murdai — perspėjo antroji. — Svetimi griekai, svetimi griekai: Pirmas — liepimas, antras — patarimas.

Ir pamojusi ranka nugrižo ant šventoriaus.

— Tu jos neklausyk, — šnibždėjo boba — iš pavydo šneka, iš pavydo...

— Bepigu gospadinei — tarė Onelė — viskas ant jos rankų, o aš ką čia sugreibčiau — nebent vištikę jauniklikę, tokia graži yra, kuoduota, kad kaip galėčiau mamai priduoti...

— Kas ta vištikė, vaikeli, nėkai!... Iš drabužių, patalynės, ką sugreibi, man tik paduok, bus kaip į ugnį... Šeip ar teip, svetimi žmonės visą naudą apžios...

— O jeigu dar pagis? — abejojo Onelė, semdama vandenį.

— Kaip slapta išneši, teip slapta parneši, jeigu kokios; o dabar nei vėjas nepus!

— Po valandos atėik pasodniu į kerčią, prie sklepo, gal ką ir išmesiu...

— Bet pirma paduok man vištikę, nunešiu motynai... bene kana-kas ta vištikė...

— Pasisuk į kuknę; aš pasivošiu dėl viso ko — pakišiu tau po skvernu...

— Aš galiu skepetą užsiskreipti... kas mane kratys?

Už tvoros darže sušnabždėjo — šios žiūri: vargamistrienė susilenkusi tarp žolynų patvoriu slenka didžiausia pagalve velkina..

Tos į viena — kitą žvi-žvilkt!

— Turtingosios mat ką daro! — snibždėjo boba Onikei — į visas puses velka, o tu išsižiojusi...

Pradėjo tratėti-barškėti nuo keblonijos vežimai: viename du juodu, antrame vienas įsisėdęs po viens-antro išvažiavo.

— Daktarai jau išlėkė... Kazi ką pasakė — rūpinosi boba.

Onikė naščius ant pečių, vandens kibirus pagavusi, nubėgo. Bobos grįžo per šventorių žiūrėdamos į kleboniją. Mato, kad ten sumišimas nebešioks: gaspadinė, vaiks, aptiekorius, felčeris ir daugiau gentis, visi, priešu priešais-po viens-kito pro duris laksto.

— Turbūt ne doru po kleboniją taip laksto? — šnekėjosi bobos.

— Kur tau nelakstys, visiems ta naudelė rūpi... ir giminė, sako, kaip varnai sulėkė ant maitos nelyginant... Godulystė šio svieto, godulystė!

— Kas, kas, tai vaiks galėtų dabar pasikopti. Jis visus sudėjimus žino: kame pinigai ir viskas... Kad taip pirma būtų susipratęs...

— Kad tu įmanytumei glėbiu išgrobti — juokės antroji — ar nesvilsi numirus?...

Kad tokios šventosios visos būtų kaip tu, seniai klebonija tuščia būtų beskambanti — atšovė boba.

— Ei, bobos! — ėmė šaukti zokrastijonas tekinas bėgdamas: — pašaukite varpininkus, skambinkite po dūšių... klebono jau nebėra...

Pasakęs nubėgo ant savo namų.

— A Jėzus, Marija!

— O Pana Šventoji!

Abi sykiu sušuko bėgdami ant špitolės, viena-antrą kumščiojo rodydami į zokrastijoną.

— Šit ir tas kažiką paglemžė: ryšį po pažastės pasibraukęs... Tik neišmanyti, kas suvyniota...

— Dieveli brangus! nebeturime tėvelio!... Bėkim po dušią skambinti.

Verkti, šaukti ir dūsauti visose kerčiose užniko:

— Buvau apsižadėjusi į Kalvariją... kalnus apvaikščioti... prie Panelės Švenčiausios...

— O aš į Šidlavą prie Panelės Švenčiausios... aplink koplyčią keliais tris kartus...

— Aš žadėjau seredas pasnikauti per ištisus metus...

— Aš jau kalbėjau nuo-pat susirgimo tris rožančius ant dienos... Dieveli brangus!...

Garbstė, verkė visais špitolės pasieniais. Nė rožančiai, nė apžadai nebepagelbėjo... žadėtoji prisiejo.

— Bepigu jam, bežydi sau dangūje! Bėda mums nusidėjeliams bus mirti!

— Nebeturėsim tokio gero tėvelio — jis mūsų sulauks!

— O Jėzus, Marija! Kur mes dabar dingsime — našlaitės.

Tokie ir tolygūs šauksmai užte užia špitolėje. Lauke skamba varpai garsiai, net balsas mušasi į dangų. Po visas grinčias ir kamaras miestelyje ir aplinkui atsimuša atbalsis! „Klebonas mirė! Klebonas mirė!“ Pagaliau žydai rankas daužo: „a gevalt!“

Klebonijoje neišpasakytas trukšmas, visi kaip be galvos puolinėja, šaukia:

— Ginties daktarus... trinti rankas!...

— Kur raktai?... Kame raktai?!... Daboties!...

— Nedraskyk!... matai, kad iš tikrųjų mirė...

— Greitai taisyti, kad nesustingtų...

— Kame jo drabužiai įkapiniai?

— Užpečėtyti spintą, kumodą...

— Nebent tu pats vogsi...

— Dabot gospadinę... Šit asesoriui telegrama!

— Mano bus viskas, kam aš vogsiu?... Klebonijoje puolinėja, barasi. Tarnai numirėlių taiso. Kunigiukas savo kambaryje užsidarė. Gospadinė parpuolusi į virtuvę verkia:

— A Jėzau! A Jėzau! Tokio staigaus mirimo! Ką tik šnekėjo, užsimerkė — nė kvėpt!... Kur aš dabar dingsiu? Kur dabar dingsiu?!...

Teip verkdamą rišo į skepetą pagalves, skotertes, ką tik besugreibdama.

— Užsisės dabar tas biesas Zavernienės žentas, paliksime visi pliki... Onele, mergele, paduok zokrastijonui tą ryšį... čia jo buvo atnešti... kad nėks nematytų...

Onikė pagrobusi išvilko už sklepo. Klebono ūkininkas ritino grūdų maišus iš svirno. Kuprys, špitolninkas, geruosius klebono arklius pasikinkęs, už daržinės pasistatęs, nešė maišus į vežimą. Įvertus keletą maišų, ūkininkas išstratėjo į malūną.

Onikė išmetusi šeimnininkės ryšį už tvoros, užpuolusi ant sklepo, puspaltį lašinių išmetė pro langiuką. Barbelė pamatė, pagrobusi lašinius nulakino į daržinę į šiaudus. Onelė nušokusi žvalgosi — lašinių nebėra. Šoko į svirną, ant viškų, sugreibus druskinį maišiuką prigrūdo vilnų; sugreibė dar maišelį, prikimštą plunksnų, ir abudu numetė pro langą. Pati greitai nubėgusi, įkišo viską darže patvoryje į žolyną.

Kiaulių piemenė įpuolusi į kamaraį pagavo du sūriu nuo lentynos ir kamine po žabarų pakišo.

Šeimnininkė sviesto puodą įleido į griovį laidaryje ir šiaudais apkreikė. Barbikė du prikaistuvu\*) ir keptuvą\*\*) išmetė už lango. Dulkis iš miestelio atjoja į apluoką palaike kumele, numovęs paleido... o pasimovęs klebono juoduką, užsisėdęs nujojo... Martinkus atvažiavo įsidėjo plūgą ir nusivežė.

Zavernienė, tikra klebono sesuo, ir jos žentas Kirilius, patįs artimieji gentįs, pervis didesnę randą vedė. Numirėlį tebe-taisant, Kirilius atsiminė apsižvalgyti po lauką. Buvo daugiau klebono genčių — brolio sūnų ar du ir brolio duktė su vyru — tiems Kirilius neišsitikėjo.

— Mama! neišeik iš pakajaus — tarė į Zavernienę — dabok spintą ir kumodą, aš toliau pasižvalgysiu.

Palikęs uošvę sergėti pinigų nupuolė prie šeimnininkės.

— Duokš visus raktus! — šaukė. — Man tavęs nebereikia, aš pats priveizdėsiu.

) rondėlis \*\*) patelnė.

— Kol tik policija nuo manęs nepareikalaus raktų, tol neduosiu — ginčijosi šeimininkė. — Aš tavęs nepažįstu; nežinau dar, kam teks!

— Ar gal būti kas pirmesnis, kaip tikra sesuo? Mano pati sesers duktė... nė siūlo galo nėks negaus be mūsų...

— Aš nėko neprašau... Mano visas darbas nuo tiek metų čia sukimštas — verkė šeimininkė — tausoju, tausoju, dabar svetimi nori mano suėsti... Neduosiu raktų!

— Nori viską išvogti? šaukė Kirilius — aš prie visų dūrų sargus pastatysiu...

— Statyk! nė pats nevogsi... Mano alga, drabužiai ir patalynė, visas tebėra...

Tiems besiriejant, kleboną jau paguldė ant lentos didžiojo kambario gale, žvakėmis ir lempomis apstatė — už galvos mišolas ir taurė pastatyta; patena rankoje...

Davatkos ir aplinkinės bobelės subėgo. Suklaupusios prieš numirėlį ėmė verkti, raudoti:

— Tėveli, tu mūsų tėveli! Tėveli dvasiškasis! kur tu mus palikai?!

Po keletos valandų atbarškėjo, atžvangėjo asesorius — toksai pabaltakis barzdyla; atsistojęs prieš numirėlį persižegnojo įkypai tris kartus

Pajutęs Kirilius tuoj prisistatė ir sveikindamos kažiką išspaudė asesoriui į ranką. Paskui ėmė po visus kambarius vadžioti, visas duris rodyti, visur antspaudus spaudyti. Nuo šeimininkės visus raktus asesorius atėmęs atidavė Kiriliui. Pagrižęs į kambarius teip-pat antspaudavo visus daiktus: skrynias, kumodas, spintas. Paskui susitarė pažiūrėti, kiek liko klebono pinigų. Pasišaukę šeimininkę ir kunigiuką klausė, kame klebonas pinigus laikė

Tuodu abudu parodė spintelę, įmūrytą sienoje.

Asesorius, Kirilius ir kiti gentis apstoję atidarė spintelę: rado keletą dešimtų rublių sidabriniais, stambiais, smulkiais ir variniais. Prisistatė tuojau iš susirinkusių budynėn visokios bobelės šaukdamos, verkdamos, kad jų pinigėliai esą padėti pas kleboną.

Asesorius žiūri spintoje, teisybė, visokių mazgelių rado su pinigais. Kitos baltoje skarelėje truputis pinigų įrišta, kitos

raudonoje, mažame maišelyje, popierėlyje įvyniota, bet be kokio parašo, be kokio ženklelio, nežino, kieno ir kiek.

Buvo tai daugiausia špitolininkų pinigai.

Nors kiekviena bobelė aiškino, kokioje skarelėje jos pinigai ir kiek, bet asesorius ir Kirilius neduoda kol visus klebono raštus neišveizdės.

Gentis ir asesorius labai stebisi, kad klebono taip maža pinigų terado. Būk kas ten matęs neseniai prie klebono tris tūkstantis, o čia nė kelių šimtų nerado; nė bankinio bilieto nė vieno, — turbūt kas nors pavogė. Bet kas? . . . Visi vienskitą žiūrėjo. Šeimininkė nevaikščiojo, kunigiukas nė tiek . . . .

Felčėris patyliais ėmė šnekėti, kad aptiekoriaus brolis, klebonui bemirštant, tos spintelės raktelį šen dėjęs ir ten dėjęs, ir į kišenę buvęs išikišęs ir vėl padėjęs, turbūt jis apsisuko aplink pinigus . . . . O gal vaikiukas? . . . Gal zokrastijonas? . . . Mąstyk nemąstęs. o čia pinigų nėra.

Užantspaudavo spintelę.

Visi gentis, labiausiai Kirilius, kaip nupiauti paliko . . . . Laidoti kleboną reikia iš savo kišenės . . . . Ką daryti? Užsakė dailidei grabą dirbti, susilygo dešimtį rublių už vieną darbą — medegą iš klebonijos.

Čia-gi ant nakties prisirinks daugybė žmonių, žinoma, kaip į klebono laidotuves, — maž visa parakvija.

Pasitaisė penktadienis,\*) šeštadienis,\*\*) tokios dienos, reikia silkių, alaus, nors truputį degtinės giedotojams. Visam kam reikia pinigų. Duoti giminei iš kišenės — rizikas, nes nežino, kaip išeis su nauda. Reikės dalyties į daug dalių, po maža teklius, o kiekvienas norėtų vienas apžioti. Gentis ar ne gentis plėšia sau kaip įmano.

Asesorius laukia vakaro, kaip pargis galvijus, reikia jam visus surašyti. Tuo tarpu sėdi sau su kunigiuku ir arbatą geria. O Kirilius visokiais reikalais šen ir ten laksto.

Begenant klebono bandą namo, žydai sugavę jautį išivedė į savo tvartą. Piemenė nenorėjo duoti, Kirilius lazda jai pagrūmojo. Iš kito kiemo žydai vėl išpuolė ir atsiskyrę keletą avių nusivarė.

Kiek beparginė namo, asesorius suskaitė ir surašė.

\*) pėtnyčia    \*\*) subata.

Kiaulių piemenei begenant namo, dvi bobi atėjo nuo klebonijos, atsiskyrė aštuonis paršelius ir du paršu ir varosi atgal. Piemenė užbėgusi šaukia:

— Kur varote mano kiaules? . . . reikia namon ginti.

— Tylėk, tu kvaile — sako bobos — mės pagrėbiamė, mūsų bulbes nukniso . . . Varykis sau kitas, nesirūpink . . . tas atvaduos ir be tavęs . . . .

Perginusi piemenė žiūri: asesorius skaito kiaules ir rašo, — ji tyli, nenori pasisakyti pagrėbdinusi kitas . . . . Juk bobos sakė nesirūpinti.

— Kas man darbo — galvoja — kaip atvaduos ir užrašys.

Vakare, kaip jau sudarinėjo gyvolių, žydai atvarė penkias karves, tokias palaikes, ir suleido į kūtę. Po valandos Kirilius nuėjęs į kūtę, užsidaręs įbrėžė liktarną, atidarė antras duris ir išgrūdo į daržą penkias klebono karves. Žydai supuolę patyliais atitvėrę spragas išsivadžiojo karves.

Ant nakties priėjo svieto į klebono budynę; visur statiniu, ne tik kambaryje prie numirėlio, bet prieangis, kiemas, šventoriuje, pagaliaus ir virtuvėje, šeimyninėje visur kupinai visokių bobų, piemenų, vaikų, senių, pavargėlių. Nė namiškiai nėkur nebegal persigrūsti.

Prie numirėlio giedotojų stalai apsėdę, gieda, užia, meldžiasi.

Zavernienė, klebono sesuo, dabar sukasi su raktais, rikiuojasi. Reikia duoti giedotojams valgyti, parneše silkių, pridėjo kubi-liuką, vieną sykį papiaustė į torielius ant stalo giedotojams, ir nebeliko silkių. Paduos iš svirno duonos kepalą, neparaikys vieną sykį kiek reikiant — ir nebeliko . . . vél šaukia duonos.

Temstant kiaulių piemenė pamatė, kad jos tėvas mažom-sioms savo mergikėms vedinas atėjo į budynę. Ta išsitraukusi pagautuosius sūrius, susivyniojusi į skarą nulakino, seserikėms duodama patyliais sakė.

— Parneškite mamaitei . . . tik nėkam nerodykite . . .

Atidavusi išbėgo atgal.

Vyresnioji susiglemžusi glėbyje tūrėjosi, mažoji iškėlusi, abiem rankikėm kišdama tėvui į akis, džiaugėsi:

— Sūji tuju! Sūji tuju! . . .

— Iškur tu ėmei? — nustebo tėvas — Kas tau davė? Tokie dideli!

Atsigręžęs į vyresniąją:

— Petrike! Iškur ėmė Onikė sūrį?

— Verikė davė ir Onikei ir man tokį-pat.... Tėvas vaikais vedinas į pakalnę, pasišaukęs Verikę, ėmė supykęs klausti.

— Iškur tu ėmei tuos sūrius, kur davei vaikams? Kas tau davė? O gal pagavai? ....

— Ne... radau pakištus... ant lentynos... virtuvėje po žabarų — sumišusi teisinosi Verikė.

— Meluoji! Aš matau, kad tu pagavai — barėsi tėvas. — Kaip tu gali drįsti vogti?... pirmuoju kąsniu gali užspringti, valgydama vogtą.... Padėk man tuojau atgal, kur buvo.... Aš tau parodysiu!.... Ar nori kad žmonės pirštais badytų, kaip išmoksi kručauti?... Kad taip tave nutvertų.... kas pamatytų.... gražu būtų?....

Girdėdama kita boba pripuolusi ėmė barties:

— Ko tu čia vaksiji vaiką, kam čia kamantinėji prisišpyręs? — Dievas jai davė rasti ir paėmė.... Ar geriau, kad kits kas būtų radęs, arba šunės suėdę? Kas tau būtų tekę? Kišk tik į kišenę ir tylėk!... Dar mat laidys gerklę....

Verikė tuo tarpu pabėgo. Žmogus nutilo bartis. Kaži kas senis iš šalies girdėjo visą kalbą, prisiartindamas tarė:

— Duokš man, kad tu nenori.... Ne tokius daiktus vagia kas kur užpuolęs, žiūrėk.... o valgomą — nėkocio grieko.... suėdei ir nebeliko....

Žmogus apsižvalgęs, vartė sūrius rankoje.

Tokie gražūs, geltoni, o dideli kaip trinkos ir nesudžiūvę.... atsidūksėjo.... atlaužęs galuką, vaikams po gabalėlį apdalijęs, trupinius sau į burną susipylęs kišo į kišenę — ant Dievo valios.

Sutemus susirinko šeimyna valgyti. Parėjo ūkininkas pėsčias, šaukia virėją pilti. Ta sukinėdamosi vėl šaukia:

— Nebėra nė kur įpilti, nėkocio bliūdo nebeliko, šit nė samčio nebėra; turbūt kas ir apstojo šį vakarą....

— Visokių žmonių perpilna — tarė svetima boba — kits tik eina tykodamas ko pavogti....

Ūkininkas plaudamos rankas jieško muilo — nebeliko; eina šluostyties — rankšluosčio nebeliko; ant lango buvo žvakė, nori užsidegti, pasišviesti — nebeliko....

— Kibšas turbūt ir apstojo! — šaukia ūkininkas — nėkur nėko nebegal pasidėti . . . .

— Ak tu Dieve! kokie tai žmonės?! — dėjavo svetima boba murdydama rankšluostį giliau sau po skepeta. — Juk melsties eina į budynę, o čia per akis mat grobsto.

— Šiandie tam diena — juokėsi senis degdamos pypkę — Kunigo naudą reik suvalyti . . . . be grieko, be nėko . . . .

— Aš nežinau, kur akis reik kišti vagiant? — tarė kita boba neįsčiomis traukdama peilį nuo stalo ir kišdama į kišenę. — Kad ir sako ne griekas, o dėlto ant Dievo sūdo reiks atsakyti . . . .

— Kur peilis duonai riekti? — šaukė berniukas, užstalėję nusitvėręs duonos kepalą. — Ką tik mačiau ant stalo medkotį . . . .

— Tur būti ant stalo — tarė Onikė, šviezdama šakaliu — Atsitraukite, bobos, juk čia ne budynė . . . .

Bobos atsitraukė į šalis; visos žvalgėsi ant stalo. Onikė šviezdama po stalu ir į pasuolę:

— Ką tik pati padėjau . . . . Kaip į ugnį . . . .

— Aš neėmiau — tarė viena boba.

— Yra čia ką imti — peilį? — juokėsi kita.

— Jieškokite, kol mėš tebeesame . . . .

— Peilį vogti ne juokai — atsiliėpė senis — numirus tuo pačiu ims kibšas piaustyti kailį.

— Ar žinai ir prisigrūdimas to svieto — tarė kažikas asloje — nematote namiškiai išginti . . . .

Barbelė įpuolusi šnibždėjo Onikei:

— Ar žinai, juog mūsų lovose nebėra pagalvių, nė apkločių — vieni šiaudai . . . .

— Ar aš tau nesakiau, kad atimkime tuojau, neklausėi — tarė Onikė — dabar papūsk į nosį . . . . turbūt šeimininkė apsirūpino . . . . Jons pasitikęs Želmonienę su didžiausiu ryšiu . . . .

— O tai kvailys! — šokosi Onikė — negalėjo iškratyti?

— Pilkite valgyti — šaukė vyrai. — Ar vogti šnibždatės?

— Kas čia gal ir ketėti vogti? — tarė svetima boba, glemždama nuo gembės vyrų šaliką sau po skvernu.

— Ko čia ir landytų po kertes, kad neketintų vogti — atšovė kita — sėdėtų sau prie numirėlio . . . .

— Ko-gi pati nesėdi? — prisidėjo trečia — tiek bėra vietos ir ten . . . .

— Žiūrėk, koks geras puodelis-špyžinėlis, naujitelaitis — patyliais rodė boba kitai — taukams tirpyti, taukams! Pasi-glemžk sau po skepeta, tu nesnausk!

— Eik sau šalin — atšovė antroji — kad nėks nesulauktų, kad aš vogčiau . . . . atėjau tik pasišildyti.

Du piemeniuku čiupinėjo vyrų diržuką ant gembės. Namiškis bernas pamatęs sušuko:

— Šalin nuo diržo, rupūžiukai! bečiupinėdami ir nučiupinėsite — gulti!

Vaikai juokdamosi po viens-kito spruko pro duris.

Žiūri, diržiuko nebėra.

Kieno buvo tie piemeniukai? Nėks nežinaš, nepažįstas.

Kaži-kas boba prilindusi prie Onikės šnibžda:

— Šit atėjo Rumpienė, ta girtuoklė, dabokitės nuo jos, tokia kručė, tokia kručė! Dagi abi su seseria atlindo . . . . jos sesuo tai jau tikra vagilka . . . .

Šnibždėdama paglemžė po skepeta špyžiniuką puodeliuką. Pavalgęs ūkininkas vienam berniukui šnibždėjo:

— Nueik tu į priejauję, ant gembės rasi balną; aš kaip jodžiau kūlių pirkti, parjojęs ten pakabinau . . . . turbūt nėks dar jo neišsispytrėjo . . . . Pakišk kokiam savo pažįstamam . . . . Nors tiek tau teks . . . . kad nereiks tau, kitam parduosi . . . .

— Nenoriu; aš nevogsiu — atšovė berniukas — kam aš turiu rankas tepties, dagi tokiais nėkais . . . .

— No, kad nenori, tai aš pats — juokės ūkininkas išeidamas. — Kunigo naudą reikia suvartoti, no to senio betariant . . . . kad ne mums tai kitiems, vis tik svetimam svetui teks, o gal ir maskoliams? . . . . Teisybė, čia nėkokio grieko . . . . Trejus metus ištarnavau, kiek čia paliko mano prakaito? . . . . Kunigo negai dėl tos naudos neperšėjo . . . .

Teip galvodamas ėjo paslėpti balno. Patamsiais po priejauję čiup! čiup! . . . po visas kertes graibosi, po gembes . . . .

— Rodos by čia kabinau . . . . Ar velnias apstojo? — bambėdamas sau. — Ar mano galva apsisuko?

Brykšt brėžiuką: šviečia šen, šviečia ten, ir kitą išibrėžęs šviečia, balno kaip nėra, teip nėra. Šviečia į peludę, kur buvo geležinės šakės sustatytos, ir tų nebėra.

— Kad tave velniai! — sukeikė — Vagis! Kad jie nusprogtų! Geras buvo balnas, o šakės tris po penkis auksinus...

Čia namiškių darbai . . . dar by kibšas: „Nenoriu . . . nevogsiu“  
o čia nėks kits nežinojo.

Ant nakties pašaliais truputį nusimažino svieto, liko tik aplink numirėlių, kurie giedojo arba žvakes dabojo. Tenai budėjo tokie, kurie netykojo vogti. Giedotojai užstalėje giedojo, šaukė, prakaitą apsibraukdami. Pabaigę giesmę dūksavo garbstydami:

— Amžinatilsį, mūsų tėvelis! Męs visi prie jo užaugome . . . Sako, keturias dešimtis metų čia išbuvęs . . .

— Mane jis krikštijo — tarė boba — amžinatilsį! o jau pasenau, dantis išbiro . . .

— Man šliubą davė, užsakus sakė . . . amžinatilsį!

— Ne plėšiks buvo, amžinatilsį, ne plėšiks — pradėjo kits — kiek turėjai, tiek užteko . . . O žiūrėk — po kitas parakvijas be penkių nesirokuoja už šliubą.

Aplink stalą ilsėdamosi giesmininkai gailinosi, girdami savo klebonėlių. Kerčioje suklaupusios keletas bobelių — davatėlių, su ašaromis meldėsi, poteriaavo, kaip įmanydamos savo tėveliui kančias mažino. Nors dvasiška ypata, vis tik nebuvo be grieko, gal bekenčia čyščių.

Išvakarėmis į klebonijos kluoną dar buvo atvažiavę trys vežimai po du arklius. Patyliukais savo arklius išsikinkė, suvedė į kūtę, o išvedę klebono arklius pasikinkė; kur sugreibė, ir pakinktus geresnius apmainė. Kits ir vežimą savo palikęs į geresnį pasikinkė. Paskui tie vyrai slankiojo pastogėmis, padaržinšaliais, rankiojo ką sugreibdami: kokią medegą, lentas, ekėčias, žagres ir krovėsi sau į vežimus. Prisikrovę šiokių-tokių baldų ir medegos teipogi patyliais naktį išvažiavo.

Rytmetį namiškiai vyrai ėmė juoktis:

— Šią naktį kažis-kas mūsų pastoges apvalęs: tiek buvo ažuolinės medegos, dabar visur tuščia.

— Teip negal būti — šokosi Kirilius — išvogs visą naudą, kol palaidosime kleboną . . . Reikia kitaip apsiversti . . .

Persivedė uriadniką, aprodė vagystes, paskui gerai prigirdė prašydamas pagalbos. Uriadnikas pripiltas per gerklę — kodėl ne? tuojau pavarė iš parakvijos sargus daboti visus klebonijos trobesius.

Sargai klebonijoje, o uriadnikas miestelyje.

Kaip tik kas važiuoja, arba kas eina su koku ryšeliu, tuojau krato, be nepavogė ką iš klebonijos. — Bobos nešėsi su naščiais nušutintus drobužius skalbties — tuos uriadnikas išvartė. Kita nešėsi žolių kiaulėms — ir tos krėpšius iškratė. Žmogus perdavęs žydai avi už kelių varstų atvežė — ir tas turėjo išsi-vadžioti ir liūdininkus pastatyti, juog tikrai jo avis.

Per antrą dieną dar šaip-teip prikenčiamai po kleboniją. Ant vakaro vėlek svieto prisirinko, vėl pradėjo pašaliais šmeižti.

Sutemus du vyru eina budynėn, per šventorių — žiūri: kryžiaus koplytėlės langelis atdaras ir kažikas baltuoja. Priėjusiu ėmė čiupinėti: — kad prikimšta visokios naudos!

— Kas čia biesas ir pridėjęs? — rokavosi vyru liktoriukas, baltas bliūdelis, peilis . . . .

— Šit lenktinis peilis, šakuti dvi, skotertikė, puodelis . . . . Nusispiauti tokia nauda, ne vogti . . . .

— Uždarykim langelį: — tarė antrasis — grįždamu viską išimsiva . . . . Vagis nuo vagies kad pavogs, ir Dievas juoksis . . . .

— Pfu! — nusispiovė antrasis — nėra kuo nė rankų tepties . . . .

Pasijuokusiu nuėjo į budynę. Pabuvusiu kokią valandą grįždamu žiūrės tos naudos koplytėlėje . . . . Kas tau davė? — Nė balso — tuščia vieta.

Jaunas vyras Terbakrauskis, abiem rankom mašinoje numaltom, nuo-pat klebono mirimo valkiojosi po kleboniją. Negalėdamas nėkokio darbo dirbti, hy-kaip maitinosi. Budynėje meilijo gauti pavalgyti nors duonos kąsnelį, arba arielkos taurelę kad kas prikištų. — Tas tai slankiodamas po kertes, mato, kad visi iš pašėlimo viską vagia, o jis su rankom be kokio piršto nėko negal pavogti. Patykojęs geros progos, kad namiškiai prašapo, apkabinęs su savo kočėlais virtuvą,\*) suspaudęs glėbyje, nešasi gatve džiangdamos:

— Nors tiek ir man pragėrimui pavyko! . . .

Kur bus buvusi, šmakšt priešais davatka — už virtuvo capt!

— Ar tau tokį gerą daiktą? Tu ubago šmote!

\*) samovaras.

Brūkšt, išsuko jam iš glėbio virtuvą ir nešasi. Tas-gi genasi iškėles savo kočėlus, nori sumauti į sprandą, bet davatka greitesnė: į kuprą susimetusi nulėkė džiaugdamosi, kad jai pačiai nerūpėjo nė tykoti — kits išnešė.

Berankis nosį nuleidęs grįžo į budynę keikdamas:

— Palūkėkit, rupūžės! Aš juos visus pamokysiu. Kad velniai paimtų! man — nė puskvortei!

Ant antros nakties suvaryti sargai iš parakvijos sergsta kleboniją — nuo vagių daboja.

— Keli čia mūsų sargai yra? — klausė Balkis Klyno.

— Buvo keletas susirinkę, kiti paėdę vakarienę išlakstė — šalta ant lauko . . . kas čia do nelaisvė . . . mudu šit, du piemeniu — ir visi sargai . . .

— Vaikai! — šaukė Balkis sargus — judu dabokita svirną . . . nesitraukita nuo durų; jeigu sušalsita, liškita į vidų, o kitur mudu dabosiva.

— Gerai, dėde, gerai: mudu svirno neprastosiva . . . nėks jo nepagaus . . .

Vaikiukai juokdamosi susmuko į šeimyninę.

Balkis su Klynu eidamu ant kluono patyliais šnekėjosi.

— Ar žinai ką? — tarė Balkis — už jaujos padaugoje apėjau šlajas sukrautas ir kertėje sulūžusį briką, bet tekiniai dar visiškai pamanomi . . . naujai aptraukti . . . Nėkaip negalėjau numaustyti . . . Ten yra ir daugiau tekinių, eiva, pasiskirsiva.

— Ar tavo galva apsisuko? — stebėjosi Klynas — juk tekinis ne riestainis, nesusikiši kišenėn . . .

— Nesirūpink, tam mano galva, — tarė Balkis — paritįsiva į žvirgždduobę, tenai mano svainis su kumele gal jau lukuriuoja . . . jau aš jam sakiau, jisai meistras, be baimės visą trobą gal prisikrauti . . . tekinis prie tekinio . . .

— Viskas gerai — pritarė Klynas — o kaip tau ilgaskvernį neduos išrišimo, lieps sugražinti, ką?

— O tai, ar aš kvailys tokius nėkus pasakoties — juokė Balkis. — Kas tą naudą sukrovė klebonui? — Aš atnešiau nesykį rublinę ir tu atnešei, ir penktas, ir devintas, visa parakvija nešė: krikštai, šliūbai, laidotuvės ir kalėdos; paskutinį skatiką kartais prisiėjo atiduoti . . . Ar ne mūsų pačių ta nauda sukrauta? Kaip savo be kokio grieko galime imti . . . Šeip ar teip svetimas svietas apžios . . . žiūrėk, kiek jau išvogė . . .

— Kad kiti pragaran brenda, tai ir mudu būtinai turiva bristi? ... Nebent pinigų koks maišas kad pakliūtų nutverti ... Ką turi, sako, blogu arkliu pragaran joti, tai verčiau jok geru ... O kunigo naudos iš tolo reikia bijoti, nes nėkuomet neišeis gerai, sako, kunigo nauda ir tavąją išves ...

— Nėkai, burliokų burtas! ... išves ... koku būdu? Mano tekiniai sugriuvo, užsimaustysiu tuos ir važinėsiuos ... Kokius išves, kad kitų nėra? ... Nėkų kalba ... pridėk ar atimk ... kiekvienas po savęs varo ... Dabar užvarė mus tos naudos sergėti, o ar davė bent paėsti, bent mėsos kąsnį, ar arielkos taurę, rodos nebūtų iš ko? ... Verčiau mėsą tą naudą dėjome, mėsą patįs ir imkime ...

— Kad dėjome, tai dėjome, nėra ko sakyti — pritarė Klynas — bet imti ... reikia drąsos ...

— Drąsos?! Ne mėsą pirmieji, nei paskutinieji ... Bešnekėdamu priėjo prie padaugos.

— No, tik man padėk tekinius numaustyti ...

Tuos numaustė ir daugiau sugreibdamu nešė ir ritino į daubą. Tenai Balkio svainis krovėsi į ratukus. Benešdamas tekinius ir Klynas pradrįso; išsiskyręs gerąsias šlajas nuvilko pakalniui. Balkio svainis prižadėjo ir tas prie savęs parvilkti.

— Pernai su tais šliperiais visai suvažinėjau šlajas — tarė Klynas — galvojau, galvojau, iškur čia pasidirbinti ... Žūti-būti, e!!

— Dabar turėsi kaip dovanotas — juokės Balkis — naujas, tvirtas, pernai kaustytas .... Bet aš dar vieną daiktą išgalvojau, tik nėkur nenužleibiu koptų ....

Kaskart tyliau šnibždėjosi grįždamu arčiau klebonijos.

Teip sargai vaikščiojo ir dabojo per kiaurą naktį nemigę.

Rytmetį du sargu susirietusiu snaudžia ant svirno slenkščio. O čia žiūri, kad iš antros svirno pusės stogas išplėštas, ir visa mėsa iškraustyta nuo viškų.

Sargai giriasi neatstoję nuo durų.

Uriadnikas, Kiriliaus parvestas, šaukia, užpuolinėja sargus, teiraujasi:

— Kto varoval?\*) ...

— Ne žnai, ne vidal\*\*) — tą vieną žodį sargai atkartuoja, nes tiek teištara nusigandę.

\*) kas vogė. \*\*) nežinau, nemačiau.

Padirbo jau ir grabą, atnešė grabdirbiai, bet begražindami teip numażino — vos tik sumurdė numirėlį. O už darbą dešimtį rublių dėlto atlupe.

Tą dieną tik vakare išlydėjo kleboną į bažnyčią. Ir klebonijoje truputį nuščiuvo, kaip nebeliko svetimo svieto.

Rytmetį, bažnyčioje, žiūri: klebonas iškėles grabo viršų per kokią sprindį nebesutenka. Ką daryti? — Šokinėjo gentis: kitą grabą dirbinti nebėra laiko — reikia numirėlį laidoti... Ką daryti? — Kirilius sumojo: pasišaukęs tą berankį Terbakrauskį, užpylęs jam gerai degtinės, nusivedęs į bažnyčią prašė užspausti grabą. Tas nėko nelaukdamas, užsilipęs ant virsaus grabo, užniko keliais spausti, mardyti, net klebono kaulai trata! Vos ne vos užmurdė. Kirilius geležinėmis vinimis užtatijo. — Tuomet nei berankiui nulipus nebeatšoko viršus.

Per karčią kančią palaidojo jau kleboną. Įdėjo į sklepą po koplyčios ant kapų. Bet ir klebonija paliko puiki, graži, tuščia, skambanti.

Po laidotuvių kunigiukas nebeturi ko valgyti, nė kuo valgyti. Gaspadinę Kirilius išginė, nebeliko nė kam išvirti, nė pašėlusio indelio kame išvirti. Nemitęs kunigiukas turėjo pirkties duoną, mėsą, miltus ir druską; puodelį, bliūdelį, peilį, šakutę ir prie arbatos indus. Jisai paliko klebonijoje visiškai ant įnamystės.

Policija ir gentis puolinėja, šokinėja iš apmaudo. — Svirnas — nuplėštu stogu, tuščias — net skamba; virtuvėje — dulkės ir pelenai; sklepas — nors numirėlius laidok; pastogės — perregimos; arkliai — nepavaromi; karvės — kaulai braška; kiaulės — šeriai ant galvos suvirte, dvesiančios. — Ką daryti? Kaip surasti? Buvo visokios naudos perpilna, visi matė, kad buvo, ir sargai buvo. „Kaltė yra — kaltininko nėra!“

Prisistatė berankis, gerai jau užmovęs, giriasi viską žinąs ir prižada visus vagis išduoti.

— Maladieć! — sako asesorius tapnodamas jam per petį — skaži, kuda?\*)

— Dulkis nujojo klebono juoduką, nujojo: aš mačiau, ir Golubas sakė.

---

\*) pasakyk, kur.

— Gerai!

Asesorius siunčia visą vyrų būrį su uriadniku Dulkio kratyti.

Nuėję vyrai užpuolinėja:

— Atiduok klebono juoduką! . . . .

Dulkis žegnojasi. Teisybė, išvedė juoduką, rodo, bet kur tau, toli-gražu nuo klebono juoduko . . . . Visi žino, ir Golubas matė, kad Dulkis tą juoduką pirkto ant Rožancavos . . . Negal prisikabinti!

Grižta visi nosis nuleidę, berankiu vedini.

Asesorius klebonijoje laukia.

— Martinkus plūgą pavogė, iš klebonijos pavogė, — šaukia berankis — aš pats mačiau, ir kalvis sakė.

Drožia visi, uriadnikas su vyrais, stačiai prie Martinkaus, žiūri, yra plūgas, dar žeminas, kaip aręs. Prasidžiugo vyrai radę, taisosi atimti. Atpuolęs Martinkus statinėja akis, spigina:

— Mano plūgas, mano! šimet dirbinau . . . .

Kas tau klausys? Uždėjo plūgą ant velkių ir vežasi; kartu ir Martinkų vedasi prie asesoriaus.

Bevarant pro kalvę išpuolė ir užstojo kalvis:

— Kokį ženklą turėjo klebono plūgas? — užsišoko kalvis — ant ko jūs pažįstate, kad tas klebono?

Vyrai mik, mik . . . . nė vienas nežino ženklo.

— Martinkus plūgo neturėjo — spigina berankis — Martinkus pavogė, pavogė! . . .

— Tu girtuoklio šmote, melagi! — šoko kalvis — aš pats jam padirbau, dagi iš savo geležies, aš ir ženklą parodysiu! — Nuvertęs plūgą rodo — šit, iš apačios žalvarinę nitę idėjau tyčia dėl ženklo, kad kas nuo Martinkaus pavogtą . . . . Jo plūgas, aš visur už jį stosiu, o už užpuolinėjamą atsakysite! . . . .

Vėl nėko nepešę keikdami grižta. Martinkus plūgą nusi-vežė namon.

— Špitolėje tai klebonijos naudos yra prikimšta — rokavo berankis — gaspadinė, mergos ir piemenės, visos davė, špitolninkai kaip būbrai vilko . . . . Ar aš nemačiau: virtuvą per akis pavogė . . . . Iškratyti, iškratyti tas kibšienes davatkas.

Kirilius prašo. Uriadnikas klauso, eina, krato visas lentynas, skrynias, lovas — nėko nėra. Užlipo ant viškų —

tuščia. Lando po kertes, traukia iš palėpio škarmalus, pakulas nuo kurių metų, dulkina — klebonijos nė siūlo galo.

— Ak ti čiort\*)! — keikia uriadnikas berankį, dulkių ir smarvės prigėręs.

— Tu bedūšninke, melskis, poterius kalbėk! — vaksijo davatkos berankį — prašykis nuo Dievo Dvasios šventos, ne užpuolinėti nekaltus žmones.

— Kame, kame, tai pas Zelmonienę rasime viso ko — rokuoja berankis — pats pasitikau du kartu, po didžiausią maišą iš klebonijos nusinešė . . . .

— Kaip užpulsime žydelką cypinti, bus arielkos be pinigų — džiaugėsi vyrai skubėdami užpulti.

Supuolę prie Zelmonienės užniko šaukti:

— Tu vagilka! Kame klebonijos nauda? Atiduok! . . . . Dar pasakyk ir kas tau davė? . . . .

— Aš pats pasitikau tave benešant, neišsigiši! — spigino berankis — Vagilė! tu apsivogei! . . . .

Žydelka truputį pasiklausė, kol permanė, ir tuo užniko šaukti ant berankio.

— Ui, tu rupūže! Kiaule! Vagis tu! Du mišiugene!

Berankis atbulas išsitraukė pro duris.

— Ui, pons uriadnikas ir ponas Kirilius — išginusi berankį atsisuko į tuos žydelką — tokios gadnos asabos, kaip kokius piemenis kvailius apmelavo; tas vagis, girtuoklis . . . . ant manęs geri žmones nepasakys . . . . Kam man reikia klebono? . . . . Dėkui Dievui mano viso ko yra, prašom žiūrėti!

Kaip musę kandę vyrai išėjo. Supykę, keikdami rusų žodžiais vedasi berankį prie asesoriaus apskusti už policijos apgauliojimą.

Asesorius išklausęs skundas nori užrašyti, klausia:

— Kaip jis vadinasi?

Vienas sako — Tamošauskis, kitas sako — Ramonauskis, — nėks tikrai nežino.

Girdėdama iš šalies sena boba išaiškino:

— Terbakrauskis, Terbakrauskis tas berankis . . . . Jo motyna buvo už dviejų vyrų: už Tamošauskio, paskui už Romanauskio, bet tas vaikas jau didelis buvo, kad pirmą sykį tekėjo. O jo motyna kitą sykį ubagų terbas iškraustė, už tai ir pramanė ją

\*) ak tu kibše!

Terbakrauskiene, — taigi ir jos vaikas po motynos — Terbakrauskis, tikras.

Asesorius iškoliojęs išginė berankį.

Klebonijoje policija pikta, gentis visi nuliūdę, vis dėl tų klebono pinigų. Kiekvienas puolė, vylėsi pasikopti, o čia pinigų nėra, o naudą velniai išgaudė, nė pačiam ko būti, nė kitam duoti. O tų kalbų visokių, įvairių-vairiausių kaip virte verda po miestelį: vis apie klebono pinigus, vis apie pinigus, širdį tik gildo, labiaus tos bobos. Viena mačiusi, kita girdėjusi, trečioji sapnavusi; kita seniai jau žinojusi. Viena išsirado tikrai savo akimis mačiusi, kaip klebono nabaštikas pats sau išsisiuvęs kišenę į jupą augštai ant krūtinės, sukišęs brangiuosius popierius ir visuomet nešiojęs ant savęs. Turbūt tą pačią jupą įkapėms apvilko, nepasergėjo popierių iš apačios kišenėje, užtai ir nerado pinigų.

Atsirado ir daugiau bobų ir žmonių, mačiusių tą kišenę; dagi kitą sykį kraučius sakęs lopęs tą kišenę.

Pasklido tokios kalbos už tikrą teisybę:

— Tai jau amžinatilsį klebono tūkstantims! — gailėjosi žmonės. — Kur tai nežūsta kunigo pinigėliai, žmonių sukrauti!!

— Teip seniai klebonu . . . supelėjusių pinigų turėjo, sukimšo į bankus . . . dabar ir supus bankiniai bilietai, supus!

Girdėdamas tokias kalbas berankis kinknojo tikt galvą.

— Nesupus bankiniai bilietai, nesupus!

Per laidotuves berankis pamatė, juog senis Pakaušis iš klebonijos kamino atlupęs pėdes (ablažynas) išmetė per tvorą. Berankis nulėkęs aplinkui tas pėdes nuspardė per daržą į antrą patvorį, paskui nebegal atsekti tos vietos tamsoje, o dieną nedrąsu klebonijos patvoriais šnipinėti — įstabu. Vieną vakarą brėkstant, atsidedęs įstojo į tą patvorį nuo-pat galo, savo kumščiomis ir kojomis spardė, vartė notnėrynus, nuodaliai, vos užėjo pėdes.

— Dar vagis neišsispytrėjo, nepavogė — džiaugėsi.

Tokios storos, sunkios, išsirežęs vos atvilko Srolienei.

Barankis norėjo pasverti, bet Srolienė nesvėrusi apskritai užmokėjo šešis auksinus, nors dejavo permokėjusi, bet kaip geras bičiulis dėl kito sygio.

Igavęs pragėrimą, berankis atsivedė savo gerą draugą vokiетį Krazuką, mūrininką, kurs ne sykį buvo jam davęs gero uždarbio, jei prireikė ką išperti ar pavogti, kito nesamdė, kaip tik berankį. — Dabar jis nuskurdėli vokiетį pamylės.

Už tuos pačius pinigus nuo Srolienės gavo baltakės „plėčką“, išikišusiu nuėjo į alinę. Pasistačiusiu pusę tuzino alaus, gerdamu į kiekvieną stiklinę iš pastalio išivertė baltakės. Kaip jau gerai apsišildė, pusbalsiu rokasosi:

— Ar tu pažįsti bankinius bilietus? — klausė berankis.

— Ja šiši! Kaip aš nepažįsi? — šokosi vokiетys. — Kiek per mano rankas perleidau, Amerikoje, Prūsusoje, o Afrikoje papierosą degėm bankiniais bilietais! . . .

— Kas-žin kaip anuos padaro į pinigų? . . . .

— Aber je! Kas do bėda? Man tik duok, ranka į ranką — aš su bankais žinau... kaip variau fabrikus, namus mūrijau Amerikoje, visi bankieriai pamatę: Ja! panie Krauz! panie Krauz! . . . .

— Kad dabar turėtumei pinigų, virstumei ponu . . . .

— Ja šiši! Kad aš bagotas būsi: dvarus pirkti, fabrikus statyti, gešeftus varyti. Man viskas valnu, man nėks nekliudys.... aš tikras „nemiecki szlachcie“. Ja! Rusas ir vokiетis tai kaip tikri broliai . . . . Man tik pinigų duok!

— Pinigų būtų . . . . tik reikia pajieškoti — pertraukė berankis.

— Pajieškoti? Čia? pas jumis ubagų krašte?! Ak tu šafskopf!\*) . . . . Čia visi pliki . . . . Ja! Afrikoje tai kas kita pajieškoti . . . . pamatęs pas ką pinigus, patykojęs: paf į pakaušį, išplėšei portfeli — ir ponas . . . .

— Kam gyvą mušti? . . . į cypę tuojau paimtų . . . bet . . .

— Šeisen cypi, ten to ir nėra — pertraukė vokiетys — pas vieną bankieri pamačiau daug, daug bankinių bilietų, patykojau, su štilietu šmakšt per širdį, tas perdurtas ant manęs: akis baltos, štilietas krūtinėje, bėg ir bėg paskui manęs . . . kokią adyną per visą miestą. Kaip jau man kojos nebegal, atsisukęs paf! per snukį brinkt — ir pavirto . . . Aš portfeli chaptus gevezen ir . . . — antleif . . . Ot, buvo gyvenimas! . . .

— Dabar nebebūtumei toks drąsus . . . kas-žin, kad prisi-eitų numirėli grabe vartyti . . . naktį?

\*) avies galva.

— Kas tas yra numirėlis? Šeisen! Aš visus kapus, visus numirėlius su kirviu iškirsti, galvą nukapotį... tai man šeisen! Kas numirė, numirė, tas nebekels!... nebijau!...

Berankis ėmė kaskart tyliau šnibždėti, o vokiečys kaskart karščiau šokinėjo.

— Fein! Ja! aš pats! aš pats! Ganc gut! Nė velnio nebijau... fein štuka!... Teip ir to lygiai balsiai džiaugėsi.

Berankis šnibždėjo patyliais, kol tik išgėrė alų ir ištuštino baltakę.

Išbaigusiu persiskyrė: vokiečys nubėgo namon, o berankis nuslinko ant kalno. Ant kapų pas koplyčią susiėjo abudu. Berankis neatsinešė nėko, o vokiečys viso ko pasitaisęs: kirvi, kaltą, kūjuką, žvakę ir brėžiukus beturįs. Koplyčia užrakinta. Tuojau iš antros pusės iškėlė vokiečys langą, įlipęs atidarė duris iš vidaus, įleido berankį. Tamsoje rebėjo per koplyčią, nedrįso žiburio degties, kad pro langą nešviestų.

Atradę sklepo duris — atkėlė: smarvė dvokt iššoko, o duobė baisi, juoda po kojomis giliai atsivėrė. Berankis su vokiečiu sustojo ir tyli, rodos šaltu vandenimi kas juodu perpylė, ir degtinė iš galvos toje valandoje išdūko.

— Šit, ir bijai... šnibždėjo berankis.

— Fui, nebijau... tik tamsu — graibydamos brėžiukų drąsinosi vokiečys — užsižibįsim ir lipsim... Kas tai, nebijau!

Užsidegęs žibintuvą šoko į sklepą. Berankis pasilenkęs žiūri: sklepo kertės juodos, rodos, kažis-kas stovi; grabas, rodos, dar didesnis užaugęs, o teip baisus, juodas, rodos kruta by dūsuoja, by viršus kilinojasi. Berankiui net plaukai stati sustojo, nebesumano, lipti ar bėgti.

— Šok šen — šaukia vokiečys šviezdamas — ot dren mužikas, bijoti!

Berankis drykt į sklepą ir išsižiojo, rodos lubos užgriuvo, ar šimtas velnių paskui jo išoko.

— No, tu dren, skubėkime! — šaukia vokiečys. — Kad jau tiek atėjome, bankinių bilietų nepūdysime, šviesk!... Kaip išlupsim, dėlto pinigų norėsi!

Berankis apkabino į glėbį žibintuvą, o pats visas dreba, net dantys jam tauška; bijo pasijudinti, rodos iš augšto kažis-kas vėl paskui ateina.

— Šviesk arčiau, tuo atmušiu viršų ... Kas tai man yra — drąsinosi vokiečys — tik štinkt pasiutusiai ... a fe! ...

Kaltą užkišęs taukšt! — ir klausosi atšokęs. Berankiui rodosi per galvą kas rėžė, dar didžiau dreba. Vokiečys iš antros pusės užėjęs taukš-taukšt! — vėl klausosi. Berankiui rodos, grabe sušuko: ai! ai! — Viršus sutratėjo, bet nešoka.

— Vinis yra ... vinis užkalė ... — trokšta berankis drebėdamas.

— Je še! Velnias, rupūžė! Geležies vinis užkalė ... o štinkt kaip pasiutęs! — pasilenkęs marmėjo vokiečys.

Paskui drožė vis į vinis, vieną numušo, kita atšoko.

Kaip tik vokiečys taukš, berankiui rodos, kad koplyčia griūna.

— Eikiva sau, gana! — šaukia berankis nublyškęs — būk tu sau vienas ... aš nenoriu ... bijau ... mesk po biesais, gana ...

— Je, še, durnius, rupūžė ... tuo gausi į ausį ... jau gatavas, atmuštas, tik imti ...

Atėmęs žibintuvą ant akmens pastatė.

— Aš už galo tu už antro, skubėk! Ah, kaip štinkt ... skubėk, imk! Pfu!

Apsižvalgęs berankis, drebėdamas apkabino viršaus galą. Vokiečys už antro šaukdamas:

— Kas tai man yr! — No, kartu hop!

Grabo viršus kilst! — smarvė iš vidaus dvokt!

Berankis pasišliejo, vos į sieną atsirėmė, o klebonas baisus, juodas, apmusojęs, akis kaip šulinės, lūpa atkritusi, pilvas kaip bosas ...

Vokiečys nosį užsiėmęs, čiaudėdamas, purkšdamas: a fe! a fe! Kartą siekia į grabą už krūtinės čiupinėti popierių ... Tik klebono rankos keliai, keliai į šalis — sklyst ir išsiskleidė!

— A her Jėzu Kristi! — suklykęs vokiečys: strykt per grabo viršų, papūkšt iš sklepo! Berankis rebu-rebu paskui, šoks ir atkris, šoks ir atkris — rodos klebonas nutvėrė.

— Kibše, gelbėk! Kur tave velnias nunešė?! — šaukdamas ne savo balsu išsiritė.

Kniustiniu, klupiniu be atžvilgos išlėkė per kapus.

Vokiečio nė balso, rodos — į žemę įsmego.

*Žemaitė.*

# Žinios.

(Meldžiame rašyti žinias *tik* ant vienos popieriaus pusės, antrą pusę palikdami dyką, ir nors kiek aiškiaus, su didesniais tarp eilių tarpais. *Red.*)

## Iš Lietuvos.

### Suvalkų gub.

† A. a. Juozas Senkus. *Senapolis*. 13 rugsėjo (n. st.) š. m. pasimirė čionai J. Senkus vargamistra, turėdamas 24 m. amžiaus. Jisai rašinėjo į **kininką**, pasirašydavo *Ungurys*, dalyvavo lošimuose „Neatmezgamo Mazgo“, kaipo geras aktorius, praplatino nemaža knygelių ir laikraščių tarp aplinkinių lietuvių. Nors, buvo klebono Senkovskio brolio sūnus ir vargamistra, vienok laikėsi a. a. Juozas sveikų ir liuosų pažiūrų. Per šermenis 15 rugsėjo palydėjo jį didelė žmonių minia; buvo 3 vainikai su lietuviškais parašais. Tebūnie garbė tau, Juozai!

*Pažįstamas.*

**Atsišaukimai.** *Senapolis*. 9 rugsėjo, naktį prieš Šv. Marijos Panos Užgimimą, Senapilyj ir ant kelių, vedančių į Liudvinavą, Daukšius, Vilkaviškį ir Kalvariją, buvo išlipyta pusėtinai atsišaukimų: „Broliai ir sesers“, „Broliai Lietuviai“, „Perskaitęs kitiems duok“ ir keletas gegužinės šventės atsišaukimų.

Narto kaime tris vyrai pamatė, kad koki tai „meisteriai“ lipina prie akmens atsišaukimą, pradejo vytis, bet lipintojai pabėgęję kelis žingsnius pradejo šaudyt iš revolverio, ir persigandę maskoltarniai sustojo, bet po kiek laiko prisikėlę dar vieną pradėjo vėl vytis, bet lipintojai jau toli buvo nuėję, ir šie nieko nepešė. (Gėda maskoltarniams! *Red.*).

Ant kapinių atsišaukimai išbuvo lig 5 val. vakaro, būtų ir ilgiau išbuvę, bet neišmanėliai žmonės nudraskė tardami „tie galgonai čia visokias mazgotes lipina ant šviesiausio ciecoriaus, tai už tai ir kryžius daužo ir naujų neleidžia statyt, o tai vis užtat, kad tas popieras ant kryžių lipo.“ Tik gaila, kad žmonės neatsimena, juog dar niekas nebuvo lipęs atsišaukimų, kaip kryžius užgynė senus taisyt ir naujus statyt.

Ir dėlko tik kryžius naikina, ugi tik ir ant telegrafinių šulų ir miestuose ant liktarnų lipina, tai turetų ir šituos išnaikint!

Vienas atsišaukimas buvo prilipytas prie erelio ant ribos Kalvarijos ir Senapilio pavietų; su šituo maskoliai nežino, ką daryt, nes nulupt negali, o jeigu kardu skustų, tai erelį pagadintų; dar nėra žinios, ką su juo padarys. Geistino išpūdzio atsišaukimai ant žmonių nepadarė: vieni džiaugėsi, kiti piktinosi iš „popierėlių“, teip kad šiuo darbu negalima pasidžiaugt.

*Plikis.*

**Kokią puotą klebonas žmonėms pakėlė.** Per šv. Baltramiejų *Rudoje* (Senap. pav.) šįmet vienkart su atlaidais atsibuvo ir 50-metinės klebono Štrimo sukaktuvės.

Ant rytojaus klebonas padarė savo parapijonims puotą. Tam tikslui tapo prirengta iš anksto jau visko, kas reikia: degtinės ir alaus. Degtinė buvo stipri, aštri, nes kaip sako, iš kelnorės išimta, jąją parapijonims dalino klebono vežėjas. Iš pradžių dalino paeiliui ir gavusiems po šnapšą liepė iš dvaruko išeit. Vėliaus, kada dalintojas pats gerai nusipenėjo, davė ir tiems, kurie atgal sugrižo. Gerai iširėžę ūkininkai (nes tik ūkininkus klebonas buvo pakvietęs) pradėjo strapinėti, o daugelis senių tai per kelis mastus atkišę pasturgalį strapinėjo atsimušdami į viens kitą... Piktą buvo žiūrėti! Kada jau kunigai išvažinėjo, klebonas galų gale savo parapijonis kaip papratęs išbart ir išbarė: eikit, sako, namo, ar neturit darbo...

Štai kaip pas mus platinama blaivystė!

Rudos vikarijus kun. *Keblaitis* rašo į blaivystę ir išrodinėja degtinės blėdingumą, kad kenkia žmogaus sveikatai, — o klebonas visa savo paveikslu ardo...

Tuose-pat atlaiduose sakydamas Garliavos džiakonas per pamokslą išaugštino kunigus ir pasakė, kad kunigai nesuklysta, blogo nemokina niekada, ir priminė, kad kunigas laiko mišias, tai žmonės turi manyti, „kad ne kunigas, bet pats Kristus,“ o jeigu kunigas sako pamokslą, vėl turi žmonės manyti, kad ne kunigas sakąs pamokslą, bet pats Kristus per kunigo lūpas kalbąs. Džiakonas pamokslą toliau tęsė: „Šios dienos jubiliate, per tiek laiko valdydamas parapijonis, daug nuo jų turėjai nukęst, — tankiai užgavo tavo širdį. Dabar vėl naujai stoji nuo šios dienos parapijos vadovu“... Bet kodėl užmiršo džiakonas pasakyti, kad per tiek laiko valdydamas galėjo klebonas užgauti ir parapijonų širdį?...

*Tingins.*

**Paprastas daiktas!** *Pilviškiai* (Sen. p.) 23 rugp. š. m. Pilviškiuos pasakė pamokslą Šunskų Civinskas. Pirmiau pasakė apie meilę „bet ne Dievo, ne artimo, tik tėvynės.“ Toliau išaiškino, kas tai yra tėvynė ir dėlko ją reikia mylėti. „Vienok tos tris meilės,“ tęsė Civinskas, „turi didelį sąryšį tarp savęs: jeigu kurios — nors vienos iš šių meilių neturėsi, tai ir visų ne turėsi. Jeigu vieną iš jų turėsi, tai ir visas turėsi. Bet kaip kiekvienam geram darbe daug yra priešų, taip ir tėvynės meilėje. Apie atvirus priešus nėra ką kalbėti; kalbėsime apie slapčius. Slaptus priešai yra toki, kurie ar žodžiu arba platinimu klaidingų knygų ir raštų knisa, kaip kiaulė medžio šaknis, tėvynės pamatą.“ Išvadino išgamoms tuos, kurie skaito, rašo arba platina „klaidingas knygas.“ Klaidingiausios knygos tai esančios: „Parmazonas“, „Smertis“, „Nuskintas žiedas;“ iš laikraščių: „Vienybė Lietuvininkų“, „Ukininkas“, „Naujienos.“ Juose esą surašyti melai, mėšlas. „Atsiranda miestelyj, sakė, koks daktarėlis arba kromininkėlis, kurie neina nė į bažnyčią, nė spaviednės, rašo visokius melus ir platina po žmonės. Toki savo darbais paniekina tėvynę, užmuša, kaip Kajinas, savo brolius. Toki žmonės yra vilkais avies kailyj. Nuo tokių reikia šalintis, nereikia nė pirkt, nė pagelbos jieškot pas juos. Reikia juos apleisti, kad jie turėtų bėgti iš tėvynės nuo brolių“. *K-lis.*

**Nuo Redakcijos.** Šitas kun. Civinsko pamokslas iššaukė, kaip gavome žinoti, tarp vietinių susipratusių lietuvių didelį pasipiktinimą. Ir labai teisingai. Šitoks kunigo išnaudojimas sakyklos, kaipo įrankio savo žemiems tikslams, apdrabstymui purvais ypatų ir jų darbų (žinant, juog ant tokių viešų apšmeižimų negali šmeižiamos ypotos teipgi viešai tokiu-pat būdu atsakyti), tokie neteisingi iškreipimai pačių faktų — ir gali iššaukti tik pasibiaurėjimą. Bet šitokie kunigų-atžagareivių pamokslai tapo pas mus jau beveik paprasti. Šitokių pamokslų, šitokių **biaurių ir nedorų** įrankių savo tikslams tegali tik griebtis kunigai žemai doriškai nupuolę ir nebegalėdami ar nebemokėdami naudotis doresniais įrankiais savo platinamam mokslui. Šitokie tūlų kunigų keikimai nepatinkamų sau raštų, kur išrodyti yra prasti jų darbai, labai aiškiai parodo, kad tie raštai iš tikro teisybę platina, nes, jei kam teisybė nepatinka, jis ją keikia ir šmeižia.

**Kunigai nevienaip kalba ir mokina.** *Pilviškių* kun. Bridžius pereitą žiemą iš sakyklos pasakė: „jeigu kas užgauna kunigą, blogai darantį, tai nesakau, kad užgaunate Bažnyčios mokslą, tik neardykite Bažnyčios pamatų, tai yra Kristaus mokslo.“ Per Škaplėrną *Griškabūbyj* kun. Endziulis iš sakyklos pasakė: „nesakau, kad neskaitytumėt laikraščių: skaitykite, tiktai teisingus.“ Tai dėlko kun. Civinskas Pilviškiuose iš sakyklos užgynė skaityti „Ūkininką“ ir „Naujienas“, nes tenai, sako, melai esą surašyti? Kas skaitas ar rašas, tas esąs išgama. O juk „Ūkininke“ nėra melų, tik jame tarp kito-ko parodyti blogi kunigų darbai — o „Naujienose“ tai ir to nėra, nes tai visai nekalto turinio laikraštis. Jeigu atsitinka klaida, tai juk laikraštis negali būti kaltas, o tik korespondentas, kuris tai parašė: tai kas randa klaidą, turi ją parodyti, o ne ginti nuo skaitymo. O štai Garliavos džiakonas dar šiteip per šv. Baltramiejų Rudoje pasakė: „kunigai nesuklysta, blogo nemokina niekada“, o jei kunigas sako pamokslą, tai, anot džiakono, ne kunigas tai sakas, o tik pats Kristus kunigo lūpomis. Abejoju, ar Kristus teip nevienodai ir tankiai neteisingai kalbėtų „per kunigų lūpas.“

*Tinginys.*

**Paežerių val.** (Vilkav. pav.) *Naminis teatras.* Kaime J. 15 rugpiučio buvo atlošta komedija „Amerika pirtyje.“ Žiūrėtojų buvo nemaža. Gailu tik, kad artistai nebuvo kaip reikiant prisiruošę ir kad teatrui nesurado parankesnės vietos. Paskui dar dainavo ir eiles deklamavo. Apie eiles reikėtų pasergėti, kad jos būtų parenkamos kitą-syk tokiems vakarams lengvesnės ir labiau suprantamos klausytojams. Ant šito vakaro pasergėjau teipgi geriant degtinę. To neturėtų būti, ir tai reikėtų nustoti darius.

*Jurgis S.*

### **Kauno gub.**

**Negeros naujienos.** *Užventis.* (Šiaulių pav.) Mūsų krašte negeros naujienos. Pymenovas pardavė Dubėnų dvarą su visais palvarkais, 87 valakus žemės, rusams, iš Černigovo gub. pargabentiems (20 šeim.). Ne nuostabu, kad Pyme-novas pardavė rusams žemę — toks tokį šelpia ir prilaiko, bet amžina gėda tiems, kurie beponaudami įbrenda į tokias skolas, kad nebegali iš jų išbristi ir priversti yra per savo ponystę — parduoti dvarą rusui. O toks tai ponas buvo Ripskis, senovės

Dubėnų valdytojas. Mūsų kraštas jo neužmirš ir sakys: „gėda jam! amžina gėda!“ Ir dar kokiam rusui turėjo parduoti — Pymenovui, tam žmogui, kur savo įstanga ištaisė dabar didelį ir brangų pamatą Vilniūj rusų karalienei Katrei, kuri uždėjo ant Lietuvos sunkią rusų leteną.

Baisūs mums tokie Pymenovai, išperkantieji mūsų krašto dvarus, gabenantieji į mūs kraštą rusų ūkininkus, bet teip-pat baisūs, dar baisesni ponai, kurie nesupranta mūsų krašto reikalų ir paveda savo žemę į rusų rankas.

*Šis-tas.*

**Nepasiduokite!** *Betneva* (Vilkijos parakv.) Vilkijos pradinės mokyklos mokytojas užmanė pastatydinti šitame kaime mokyklą. Nori matyt daugiaus žmonėms rusiškosios dvasios pripūsti. Vyrai! reikalaukite, kad mokytų lietuviškai, o jei nesutiks, sakykite: „Tokios mokyklos mes nenorime!“ Ir lietuviškų knygų rusiškomis raidėmis nepriimkite! Gabenkitės iš Prūsų!

*A. Sagutis.*

**Krata.** *Krakiuose*, kaip rašo „Vien, Liet.“ 31 š. m., buvo krata pas Benediktą Kavaliaucką ir S. Grabaucką. Nieko nerado. Apskundusiu Ulštinas ir Kurmis judošiu.

**Skaizgiris** (Šiaulių p). *Tamsus kampas*. Pas mus vienas iš tamsiausių Lietuvos kampų, nes čia tebeviešpatauja beveik nakties tamsybės. Laikraščių ir knygų labai mažai kas teskaito, o prie to dar ir skaitančius, kad kur kas sužino, persekioja, kad būk esą jie kokio tenai naujo „cincilikų“ tikėjimo, — užtat labai myli mūsų žmonės manipulį. Šventomis dienomis užia lig vakaro, kaip bitės prie avilio. Jaunūmenė teipgi labiaus mėgsta kortas ir šokius, negu knygas, nes knygos — sako — tai užgintas daiktas, gali dar pakliūt! .. O čia dar ir kunigėliai bariasi už kokias tenai „bedievystes“, — taigi tuo pasiguodusi užia sau jaunūmenė ir linksminasi lig išvakarų kas šventą dieną, o apie knygas, iš kurių galėtų traukti sau naudą, trumpai atrėžia: kada skaitysi, prie darbo nesineši į lauką. — Liūdna matant lietuvius teip skurstant.

*Galvočius*

**Naujoji Žagarė** (Šiaulių p). *Žmonės tamsūs* čia, tamsesni už skaizgiriečius net (žr. kor. iš Skaizgirio). Mergaitės ir bernaičiai eina iščia tankiai į Kuršą darbo jieskoties, ypač vasaromis, ir išten pagrižę gėdisi jau net ir lietuviškai bekalbėti. Čia

nieks neatneša nė knygučių, nė laikraščių, nors kontrabanda ir užsiima. *Galvočius.*

**Kriukai** (Šiaulių p.). Miestelis nedidelis, per pusę žydų apgyventas, su keliomis nudraskusiomis žydų sankrovomis. Žmonės tamsūs kaip čebatų aulas. Neturi jokio supratimo apie tėvynės reikalus: yra persidavę šokiams ir kortoms, kurias rėžia ne tik šventomis, bet ir šokiomis dienomis vakarais, kaip prilieka nuo darbo, o knygų nieks jiems nenugabena, bet ir skaitytojų nėra, visi beveik atšalę. *P. Galvočius.*

**Joniškis** (Šiaulių p.). Joniškiečiai už visą pakursį gali vadinties apšviestesniais. Čia yra jau ir jaunūmenės, tautiškai susipratusios, tik dar kiti perbailus ir bijosi „Ūkininką“ skaityti, kad netaptų kunigų bauginamais „bedieviais“. — Joniškiečiai apskritai yra gana turtingi, dėlto daugelis ir savo vaikus leidžia į gimnazijas.

Už vieną tik reikėtų stipriai papeikti joniškiečius, kad jie geria perdaug alaus, — bet geria, žinoma, ne visi, tik tamsesni. *P. Galvočius.*

### Atsakymai.

*Žilam Katalikui.* Apie Tamstos raštus, siųstus „Tėv. Sargo“ Redakcijai, mes nieko nežinome. Pasiklauskite stačiai. — *L. D. Ar-ui.* Tamstos eilių mes patalpinti negalime, nes stoksta joms reikalingos formos. Šeip žinių iš Amerikos mes nereikalaujame: jas galime semti stačiai iš liet. laikraščių. Už norą tarnauti ačiu. — *P. Aniului.* Tamsta pasistenk pats labiau apdirbti ir išdailinti savo raštus.

### Naujai prisiųsti „Ūk-ko“ Redakcijai raštai:

*A-o:* „Lopšio daina“; *Stasiuko:* „Lipinimas atsisaukimu“; *A. Sagučio:* „Pavažinėjęs po svietą išsilavino“, „Beždžionės zerkolas“, „Įbauginas“, „Rytas“; *L. D. Artojo:* „Carui ant garbės“; *P. Aniulo:* „Vardan teisybės“; *Gerulio:* „Pirmai ir dabar“, „Meilė gimtinės“, „Neverk, matušė“.

**Nuo Redakcijos.** „Naujienu“ Redakcija meldžia mus pranešti skaitytojams, kad „N-nų“ po N. Metų toliaus nebeišleidinės, o M 11 ir 12 išleis vienoj knygutėj.

Atsakomasis Redaktorius J. Lapinas.

## Naudingos ir smagios <sup>35</sup>pasiskaityt knygelės.

|                                                                                                      |         |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Naudingi skaitymai iš prigimtios mokslo su daugeliu paveikslėlių                                  | 30 kap. |
| 2. Iš kur akmenys ant mūsų laukų atsirado (su paveikslėliais)                                        | 20 "    |
| 3. Saulės ir mėnesio aptemimai (su paveikslėliais)                                                   | 20 "    |
| 4. Pirmutinė pašalpa umai susirgus: teipogi gėralai alkogolin. ir taboka                             | 15 "    |
| 5. Kapai didžiū kunigaikščių ir karaliū Vilniuje                                                     | 15 "    |
| 6. Gaio mašinų ir gelžkeliai (su paveikslėliais)                                                     | 10 "    |
| 7. Pamokinimas, kaip nuo pagedimo apsaugoti žmones, pagedusių<br>šunų aprietus                       | 6 "     |
| 8. Džiova ir kaip nuo jos apsisaugoti                                                                | 6 "     |
| 9. Patarmės moterims, kurios nori but sveikos                                                        | 10 "    |
| 10. Trumpa šneka apie limpančias ligas ir kaip nuo anų atsiginti                                     | 10 "    |
| 11. Trijs pamokslai apie gspadorystę dėl gspadorių sodiečių (antra laida)                            | 15 "    |
| 12. Bulvių vaisinimas                                                                                | 15 "    |
| 13. Žaibas ir griaustinis (su 21 paveikslėliu)                                                       | 20 "    |
| 14. Apie Joną Gutenbergą ir apie tai, kaip žmonės rašymo ir spaudos<br>išsimokė (su 10 paveikslėliu) | 20 "    |
| 15. Kas tai yra dirbama žemė, kaip ji atsirado, kokie yra jos<br>skyriai ir kaip anuos pažinti       | 15 "    |
| 16. Epiktėto aforizmai su pridėjimu keleto skyriū iš jo „Prunatavimų“                                | 15 "    |
| 17. Trumpa geometrija                                                                                | 50 "    |
| 18. Ukiškos draugystės įvairiuose kraštuose                                                          | 10 "    |
| 19. Parinktos lietuviškos dainos pagal Antaną Juškevičių                                             | 6 "     |
| 20. Kaip apsireiškia gyvastis žmogaus kune (su 35 paveikslėliais)                                    | 15 "    |
| 21. Tekinimo amatas (su 47 paveiksl.)                                                                | 15 "    |
| 22. Avižų auginimas (su 8 paveiksl.)                                                                 | 10 "    |
| 23. Vienas iš mūsų tur apsivesti                                                                     | 10 "    |
| 24. Nekurie amatai (su 43 paveiksl.)                                                                 | 20 "    |
| 25. Įrankis dėl pagerinimo ir sutaisymo šosiejinių ir<br>paprastų kelių (su 40 paveiksl.)            | 25 "    |
| 26. Gyvenimas šv. Kazimiero (su 3 paveiksl.)                                                         | 10 "    |
| 27. Givenimo džiaugsmas. Pagal Lebboką P. N. sutaisita                                               | 30 "    |
| 28. Ką ir kaip nekurie amatininkai dirba                                                             | 20 "    |
| 29. Trumpa visnotinė istorija. I dalis. Senovės istorija                                             | 20 "    |
| 30. Savišelpystė                                                                                     | 30 "    |
| 31. Sofokils. Antigona (tragedija). Vertė J. Š.                                                      | 20 "    |
| 32. Pirmą pagelbą nelaiminguose atsitikimuose                                                        | 40 "    |
| 33. Kas ir kiek žemės gali pirktis Lietuvoj                                                          | 10 "    |
| 34. Miškų, laukų, sodų, daržų eibės ir baumės už jas                                                 | 10 "    |
| 35. Džiova ir kova su ja                                                                             | 30 "    |
| 36. Dikaviečių apmedžiavimas                                                                         |         |
| 37. Paprasti išdarbiai iš saku                                                                       |         |
| 38. Išdirbinimas pinamųjų daiktų                                                                     |         |

Adresas: M. Saunus, Tilsit, Ostpreussen,

Fabrikstrasse No. 27.

## Apgarsinimai.

---

### Rinkite pasakas,

padavimus, burtus, mįsles, priežodžius, senovės dainas ir kt.  
ir siųskite šituo adresu.

Dr. Basanovicz à Varna

Bulgarie.

---

## „Lietuva.“

### Savaitinis laikraštis,

išeina kas pėtnyčia Chicago, Ill., Šiaurinėj Amerikoj;  
talpina savyj daug mokslingų straipsnių ir paduoda svarbiausias žinias iš viso pasaulio. Metų prekė:  
Amerikoj dol. 2, Europoj dol. 3, arba 6 rub.

„Lietuva“ išleidžia mokslo knygas, terp kurių  
yra svarbiausios Etnologija, Geografija, Mokslas apie  
žemę, Senų gadynių išnykę sutvėrimai, Žodynas lietuviškos ir angliškos kalbų ir kt.

Laikraštį „Lietuvą“ ir viršminėtas knygas galima gauti pas:

M. Saunus, Tilsit, Fabrikstr. 27.

Ostpreussen. Germany,

arba pas išleistoją:

A. Olszewski, Sub-Station 60,  
Chicago, Ill. North-America.

81. 827. 12